

ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена розкриттю динаміки розвитку вищої освіти та передбачень імовірних перспектив її вдосконалення в найближчій перспективі.

Ключові слова: вища школа, тенденції, прогностичні характеристики.

Розв'язання складних і нетрадиційних завдань вимагає прогностичного підходу до розробки й реалізації науково-достовірних передбачень у галузі освіти як однієї з передумов виконання нею соціального замовлення. Наявність обґрунтованих прогностичних досліджень стає актуальним як у світі в цілому, так і в Україні зокрема. Особливо це є важливим для сфери вищої педагогічної школи. Так, соціально-економічний прогрес, зміна наукових парадигм, варіативність і відкритість освітнього простору орієнтує на особистісний характер навчання і виховання вимагає умотивованої готовності до саморозвитку і самореалізації. Це детермінує потребу у принципово новому перегляді якісних параметрів особистості викладача вищої школи. Характерним для майбутнього сучасної системи освіти є її розгляд в контексті ключових проблем розвитку людства взагалі, де людина пов'язується з основами цивілізації, екологічними і морально-етичними підвалинами суспільного життя.

Підготовка кадрового педагогічного потенціалу, і зокрема професійної компетентності, знайшла достатнє висвітлення в роботах І.Єрмакова, І.Зимньої, І.Зязюна, Н.Кузьміної, О.Овчарук, О.Пинзеник, А.Хуторського, П.Щедровицького та ін. Зазначеними та іншими вченими наголошувалося на необхідності проведення прогностичних розвідок у сфері освіти. На жаль, серйозні дослідження цього спрямування в сучасній вітчизняній теорії і практиці фактично відсутні. Це не сприяє своєчасному реагуванню на ті кардинальні перетворення, що відбуваються й очікуються в науці і соціальному середовищі в найближчій і віддаленій перспективі.

Метою статті є висвітлення прогностичної екстраполяції основних тенденцій і ймовірних перспектив розвитку вищої педагогічної освіти в Україні.

Базуючись на матеріалах робіт Е.Араб-Огли, П.Агутова, І.Бестужева-Лади, Б.Гершунського, Г.Доброва, Д.Мартино, І.Підласого, А.Печчеї, С.Ушакова, необхідно констатувати, що важливим джерелом інформації про шляхи вдосконалення системи освіти є вивчення основних тенденцій її розвитку, а також соціально-економічного і культурологічного простору, де вона функціонує і вдосконалюється. Тому визначення перспектив освіти детермінує конструктивний аналіз комплексу умов, в яких буде здійснюватися навчання, виховання і розвиток підростаючих поколінь.

Розробка прогнозів має починатися з аналізу тенденцій кількісних і якісних характеристик розвитку освіти та її складових ланок, урахування чинних та існуючих протиріч. Так, для вищої школи є характерним інтеграція у світовий освітній простір, гуманізація та відновлення національних цінностей. Ідеться не про механічне збільшення циклу наук, а їх трансформацію в розкриття і розвиток універсальності внутрішнього світу особистості. Як справедливо наголошує Л.Є.Петухова, “освіта має розв'язувати проблему розвитку сутності загального інтегруючого технічного і гуманітарного знання для всіх видів педагогічної практичної діяльності” [5, с. 373]. Переосмислення реалій забезпечить науково-обґрунтовану інтеграцію гуманітарних та технічних знань, дозволить усвідомити цілісну картину світу та власне місце людини в навколишньому середовищі.

Реформування вищої освіти, на нашу думку, стримує невідповідність її кінцевої мети сучасному соціальному замовленню на рівні педагогічної науки з наступною трансформацією у змістовне і структурно-дидактичне забезпечення навчально-виховного процесу. Характерним для освіти є низький фінансовий і матеріально-технічний її стан, девальвація престижу педагогічної професії, зміщення акцентів у системі ціннісних

орієнтацій, “низька моральна культура молодого покоління, агресивність і нетерпимість у судженнях і діях” [4]. Це вимагає принципового перегляду діяльності всієї системи, реалізації прогресивних технологій соціалізації підростаючих поколінь, якісного матеріально-технічного забезпечення, принципової зміни типа мислення особистості.

Водночас необхідно підкреслити, що у соціально-економічній і демографічній ситуації України прогресують серйозні проблеми. Має місце скорочення народжуваності, що спричинятиме зменшення учнівських контингентів, особливо в сільській місцевості, збільшення питомої ваги малокомплектних шкіл. Невтішні тенденції і щодо зміцнення матеріально-технічної бази і фінансового забезпечення навчально-виховних закладів освіти, а також якості підготовки педагогічних кадрів. Значну шкоду нашому суспільству і надалі будуть завдавати приватні навчальні заклади, а також платна основа навчання та інтенсивне поширення “прогресивно-урізаних” форм підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах. Це негативно позначилось на якості підготовки фахівців, що буде гальмувати соціально-економічний та культурний розвиток держави. Більш того, є підстави стверджувати, що за умови збереження існуючої ситуації, зокрема в освіті, нація приречена на закономірну деградацію, симптоми якої вже чітко окреслені й наближаються до критичної межі [1].

В аналогічній ситуації знаходяться і перспективи вищої педагогічної школи, розвиток якої потребує якісно нового підходу до фінансування за принципом пріоритетного характеру, зміщення акцентів у системі підготовки і формування професорсько-викладацького й академічного наукового потенціалу. Модернізація структури і змісту діяльності вищих педагогічних навчально-виховних закладів освіти є не простою їх адаптацією до ринку, а створення і реалізація моделі професійної освіти, яка відповідає вимогам економіки і суспільства [4]. Принципово нового підходу вимагає обґрунтування теорії особистості, як основи формування мети і завдань навчання і виховання. Особистість, як “сукупність усіх суспільних відносин”, є утворенням більш складним і багатограним, з такими глибинними прошарками людської психіки, як інтуїція, підсвідоме і несвідоме, взаємозв’язок з Космосом, співвідношення раціонального та ірраціонального. Тому міждисциплінарний характер знань про людину як предмета виховання сьогодні не втрачає своєї актуальності, а навпаки, набуває нового забарвлення і переосмислення.

Цілепокладання в галузі вищої педагогічної освіти пов’язується з його трансформацією у її змістове наповнення на засадах сутності особистості, що визначається феноменом творчості (створення нового, що ніколи раніше не існувало). Сама людина, по суті, зіткана з протиріч, що здійснює руйнування старого і створення нового. Це, мабуть, є необхідною умовою поступального розвитку як індивіда, так і всього суспільства. Тільки людина є джерелом прогресу, творцем матеріальних і духовних цінностей. Звідси положення про визначальну роль креативності в розвитку і формуванні особистості докорінно змінює освітню парадигму з переосмисленням кінцевої мети виховання і навчання.

Зрозуміло, що виховання необхідно пов’язувати як з соціально-історичними, економічними, конкретно-науковими, так і космічними передумовами існування людства, тобто, завданням освіти повинно бути не тільки підготовка підростаючих поколінь до “виживання”, а й формування культури співіснування в світі, у суспільстві. Пріоритетною стає орієнтація виховної політики на розвиток людини-творця з високоморальними ціннісними, життєстверджуючими цільовими настановами, розробка виховних технологій, які б забезпечили у підростаючій особистості сформованість духовних здібностей як домінуючих і вирішальних для становлення ціннісної системи людини. Це вимагає бережливого ставлення до традиційних, перевірених досвідом, таких, що відповідають менталітету нації, підходів до організації виховання і навчання учнівської молоді. Водночас так звані нові “системи”, що, як правило, не мають під собою серйозного методологічного підґрунтя, потребують кваліфікованої експертизи і серйозної експериментальної перевірки. Тим більше, що наявність навичок і умінь ще не забезпечує вільної орієнтації людини в складних соціально-економічних і соціологічних умовах.

Необхідність удосконалення механізму суспільного досвіду, як специфічної культурологічної діяльності, що передбачає оволодіння культурними надбаннями народу і суспільства, вимагає підготувати фахівця не лише репродуктивної діяльності, а й здатного масштабно мислити, бачити перспективу, вільно орієнтуватись у сучасному потоці інформації. На попередній план висувається проблема оптимізації розвитку творчих здібностей людини, наукового обґрунтування навчальних і виховних наскрізних стратегій реалізації особистісно орієнтованої концепції особистості. Функція педагога буде спрямована на створення умов для індивідуалізації і співробітництва, розвитку творчого потенціалу студента на основі демократизації та гуманізації освіти.

У руслі розглядувальної проблеми доцільно зупинитися на пріоритетних напрямках розвитку вищої педагогічної освіти. Це, зокрема, забезпечення об'єктивних цілей виховання і навчання студентів, трансформованих у зміст, учбові плани і програми, а також розробка і впровадження високоефективних педагогічних технологій. До другого блоку відноситься фінансування, матеріально-технічне оснащення ВНЗ, удосконалення системи підготовки викладацького потенціалу та покращення умов праці і побуту педагогічних працівників.

Зміна пріоритетів в контексті функціонування ефективної системи неперервної педагогічної освіти актуалізує проблему створення системоутворюючих принципів, що забезпечують послідовність і наступність її реалізації (загальні цілі, інваріантність видів діяльності, неперервність професійного розвитку, активність, створення умов для суб'єкт-суб'єктних взаємин у процесі спільної навчально-виховної роботи та ін.). Тому підготовка педагога, здатного забезпечити не тільки фундаментальні професійні і загальнокультурні знання, а й формування відповідних професійно педагогічних компетентностей є основним критерієм педагогічної майстерності осмисленого оволодіння технологіями, вмінням вибору адекватних цілям стратегій і їх успішної реалізації [3].

Таким чином, передбачення розвитку освіти детермінує наявність комплексної наукової інформації про об'єктивні її цілі у контексті соціальних і особистісних потреб людини, а також факторів економічного, матеріального, культурного і духовного життя суспільства, що визначають розвиток системи освіти в цілому і функціонування вищих навчальних закладів, зокрема.

Пріоритетом у вихованні стає підготовка особистості, здатної усвідомлювати не тільки власну гідність, а й гідність іншої людини, розуміти причасність до єдиного світового соціуму, що знаходить відображення у стратегії формування суспільно-державної системи освіти. Формування сучасної людини вийшло за межі освітніх установ і стала надбанням середовищ, що в якості імперативу мають носити контрольований з боку суспільства характер. Оскільки взаємодія особистості і суспільства має регулюватися освітою, остання є "самодостатньою для прогресу будь-якого суспільства, бо саме вона генерує як цілі в самореалізації, духовному самоудосконаленні, так і засоби їх задоволення" [5, с. 375]. Для освіти XXI століття ключовим є орієнтація на інтеграцію міждисциплінарної системи наукових знань, як основи стимулювання інтелектуального, професійного та психологічного розвитку особистості протягом всього її життєвого шляху.

Кардинальні перетворення, що відбуваються в Україні, супроводжуються здійсненням ряду заходів, які мають особливу значимість для подальшого вдосконалення роботи вищої педагогічної школи, розвитку професійної майстерності викладачів. Це вимагає розробки комплексу відповідних прогностичних моделей, що базуються на глибокому змістовому ретроспективному аналізі динаміки і стану вищих педагогічних навчальних закладів, доробок педагогічної науки.

У перспективі передбачається вивчення прогностично-методичних характеристик організації та проведення діагностико-перспективних досліджень імовірних шляхів розвитку системи вищої освіти України в аспекті її трансформаційних процесів реалізації вимог Болонської конвенції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрієвський Б.М. Актуальні проблеми й перспективи розвитку освіти: Зб. наукових праць. Педагогічні науки /Б.М.Андрієвський. – Херсон: Вид. ХДУ, 2003. – Вип. 34. – С. 14-17.
2. Гершунский Б.С. Педагогическая прогностика. Теория, методология, практика / Б.С.Гершунский. – К.: Вища школа, 1986. – 200 с.
3. Зязюн І.А. Неперервна освіта як основа соціального поступу/І.А.Зязюн //Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Зб. наук. пр. – К., 2001. – Ч.1. – С.15-23.
4. Пинзеник О.М. Розвиток професійної майстерності викладача вищого педагогічного навчального закладу І-ІІ рівнів акредитації: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 /Олена Мафтеївна Пинзеник. – Херсон, 2011. – 270 с.
5. Петухова Л.Є. Теоретико-методичні засади формування інформативних компетентностей майбутніх учителів початкових класів: Дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 /Любов Євгенівна Петухова. – Херсон, 2009. – 539 с.
6. Щедровицкий П.Г. Очерки по философии образования / П.Г.Щедровицкий. – М.: Просвещение, 1993. – 153 с.

Андрієвський Б.М.

ЭКСТРАПОЛЯЦИЯ ОСНОВНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Статья посвящена раскрытию динамики развития высшего образования, предпосылок вероятностных его перспективных характеристик в ближайшем будущем.

Ключевые слова: высшая школа, тенденции, прогнозные характеристики.

Andrievsky B.M.

EXTRAPOLATION OF THE MAIN TRENDS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION

The article is devoted to the dynamics of the development of higher education, the probability of its prerequisites promising performance in the near future.

Key words: higher education, trends, forecast performance.

УДК 640.432:331.522.4

Кривошей В.В.

КАР'ЄРНЕ ЗРОСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ В РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Розглянуто проблеми обґрунтування ефективності проведення заходів підвищення рівня кар'єрного зростання підприємств ресторанного господарства в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: трудовий капітал, підприємства ресторанного господарства, персонал, кар'єрне зростання, структура персоналу.

Актуальність та постановка проблеми у загальному вигляді. Наукові дослідження у сфері ресторанного господарства в основному орієнтовані на вивчення питань економічного стану, розвитку, визначення фінансової стійкості, розробки стратегії, планування діяльності, визначення чинників збільшення конкурентоспроможності тощо. Разом із тим питанням розвитку трудового капіталу в ресторанному господарстві увага приділялася недостатньо. Економічні перетворення останніх років не тільки не поліпшили сервіс у ресторанному господарстві, але в ряді випадків якість обслуговування в ньому знизилася. Разом із тим останнім часом з'явилися і ресторани високого рівня розвитку, які потребують новітніх методик та методів управління ними.

З огляду на викладене, посилюється актуальність проблеми управління трудовим капіталом підприємств ресторанного господарства з метою підвищення ефективності їх використання та створення умов для професійного розвитку.